

Journal of Child, Literature and Language Education – JCLLE

<http://dergipark.gov.tr/ceded>

Article type: Research

Received date: 13.06.2021

Accept date: 27.07.2021

Doi no: 10.47935/ceded.951785

Analysis of the Literary Work Titled 'The Flame-Haired Child' in terms of Fantastic Elements *

Yasemin BAKİ**

Abstract. In this study, it is aimed to examine the fantastic elements in the children's literary work of Christine Nöstlinger in the epic story form titled "The Flame-Haired Child" and the contribution of these elements to the children's development. The study was conducted with document analysis, one of the qualitative research methods, and the data were analyzed with descriptive analysis. As a result of the research, the dream-reality relationship was designed as a cyclical relationship in the fictionalization of the fantastic elements in the story built around the main character named Frida. The fantastic elements in this work can be seen as Frida's ability to light and extinguish her hair with mantras, Aunt Anna's having the same ability, their flying abilities in the air, their hair's turning into wings, the mysterious red book, the cat's speech ability, and the coding of words. In the story, the superhuman powers were presented with the element of imagination in a style that will appeal to the readers and it was shown how human life changed through a book by buildings a connection between reality and imagination. With this way, the author conveys that the power of imaginary reality will be revealed only by the power of knowledge, and shows the greatness of knowledge skillfully to the children's world through implication, going beyond didactic. In spite of this criticism, communication based on intrafamilial love has been brought into the forefront. Although this imaginary reality is covered up, the fantastic elements in the work have been tried to be built without breaking the connection between the dream and reality, and the readers are directed to intuitive thinking with the limitless possibilities of imagination.

Keywords: The Flame-Haired Child, fantastic element, dream, reality.

* This research is an expanded version of the oral presentation presented at the World Children Conference held on 23-25 October 2020.

** Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Education, Turkish Education, Rize, Türkiye; ysmnbaki@gmail.com

Alev Saçlı Çocuk Adlı Yapıtın Fantastik Unsurlar Açısından İncelenmesi *

Yasemin BAKI**

Öz. Bu araştırmada, Cristine Nöstlinger'in "Alev Saçlı Çocuk" adlı masalsi öykü formundaki çocuk yapıtındaki fantastik unsurlar ve bu unsurların çocuk gelişimine katkısının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesiyle gerçekleştirilmiş, veriler betimsel analiz yoluyla incelenmiştir. Eserde Frida adlı ana karakter etrafında yapılanan öyküdeki fantastik unsurların kurgulanışında düş-gerçek ilişkisi çevrimsel ilişki olarak tasarlanmıştır. Yapıttaki fantastik unsurlar incelendiğinde; Frida'nın kullandığı mantralarla saçlarını tutuşturup söndürebilmesi, teyzesi olan Anna Teyze'nin de aynı özelliğe sahip olması, havada uçmaları, saçlarının kanata dönüşmesi, gizemli kırmızı kitap, kedinin konuşması ve kelimelerin şifrelemesi sayılabilir. Öyküde insanüstü güçler hayal unsuruyla birlikte okuyucuda ilgi uyandıracak bir üslupla sunulurken gerçeklikle hayal arasında bağ kurularak bir kitap sayesinde insan yaşamının nasıl değiştiği ortaya konulmuştur. Böylelikle yazar, düşsel gerçekliğin gücünün açığa çıkışının ancak bilginin gücüyle olacağını aktarırken bilginin yüceliğini çocuk dünyasına ustaca bir üslupla didaktik ötesine geçerek sezdirme yoluyla gerçekleştirmiştir. Eserde fantastik unsurlar düş ve gerçek arasındaki gidiş gelişle gerçeklikten bağı koparmadan kurulmaya çalışılmış ve düş gücünün sınırsız olanaklarıyla okuyucu sezgisel düşünmeye yönlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Alev Saçlı Çocuk, fantastik unsur, hayal, gerçek.

* Bu araştırma 23-25 Ekim 2020 tarihinde gerçekleştirilen Worl Children Conference'ta sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş şeklidir.

** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Rize, Türkiye; ysmnbaki@gmail.com

1. Giriş

Fantastik kelimesinin kökeni Latince'de bir sıfat olan *fantasticum* aracılığıyla Yunanca bir fiil olan "phantaseine" kadar uzanmaktadır. Phantasein kelimesi "görünür kılmak", "gibi görünmek", "kendini göstermek", "görünmek" anlamlarına gelir (Steinmetz, 2006). Fantastik kelimesi dilimize Fransızca "fantastique" kelimesinden girmiştir. Bu kelime Türkçe Sözlük (2009)'te ise "hayali, gerçekte var olmayan, gerçek olmayan" ve "XVIII. yüzyıldan başlayarak Fransa'da gelişen bir edebi tür" olarak tanımlanmaktadır.

Fantastik türün ortaya çıkışı 18. yüzyıl olarak tanımlanmış olmakla birlikte hayal gücünden beslenen bu metinlere ait unsurların insanoğlunun dünyaya gelişinden itibaren var olduğunu söylenebilir. Kurgunun, hayal gücünün ürünü olduğu düşünüldüğünde fantastik türün kaynağı metin düzleminde mitoloji, masal, destan, efsane gibi hikâye edici metinlere kadar götürülebilir. Ancak fantastik her ne kadar bu türlerden beslenmiş olsa da onlardan ayrılan en noktası gerçekle olan bağı koparmamasıdır (Suvağci, 2020). Bu anlatı türü okuyucuya aslında gerçeğin görüldüğü gibi olmayabileceğini anlatır. Bu türde gerçek ve hayal unsurları belirsizleşir ve okuyucu gerçek mi hayal mi olduğu konusunda kararsızlık yaşar (Suvağci, 2020). Bir nevi bireydeki bilme dürtüsünün etkisiyle gerçek ve hayal iç içe geçip birbirlerinin varlığına şahitlik ederek görünenin ardındaki görünmeyene ulaşmaya kişiyi düşünsel olarak hazırlar. Hayal dünyasının sınırsızlığını deneyimlemek için beş duyuyla kayıtlı olan gerçekliğin ötesine geçerek görünenin ötesindeki idrak etme amaçlanmaktadır. Başka bir söylemle fantastiğin en önemli işlevi insanın akıl gücü ile açıklayamadıklarını, bilmediklerini, anlayamadıklarını açıklamak ve korkulanı tanıdık ve zararsız hale dönüştürmektir (Güneş, 2008).

İnsanların bilinmeyene ve olağanüstülüğe karşı duyduğu ilginin yanı sıra doğuştan getirdiği vazgeçilmez bilme dürtüsü, görünenin ötesindeki anlama ve anlamlandırma fantastik türün ortaya çıkışında önemli etkenlerdendir. Bu anlamlandırma çabası bireyi yeni arayışlara yöneltmiştir. Bu çözümleme işlemini dile getirmesinde gelenekselin yetersiz kalışı fantastik türün gelişimine ortam hazırlamıştır (Ertekin, 2007). İnsandaki bilimeyeni çözüme dürtüsü olarak tanımlanan bu merak aslında önceleri bir hayalden ibaret olan icatların ve gelişmelerin açığa çıkışını destekleyen temel kuvvenin hayal gücü olduğu fikrini desteklemektedir (Hatipoğlu, 2019).

21. yüzyılda bilim ve teknoloji'deki gelişmelere iletişim araçlarındaki yenilikler de eklenince görünen gerekliliğin tanımlanmasına ilişkin önemli gelişimler yaşanmıştır. Bu gelişmelerle dijital çağda bilimkurgu ve fantastik tür de daha çok dikkat çekmeye başlamıştır. Bu değişimlerin edebiyata yansımaları bilim kurgu türünün gelişimine katkı sağlamakla birlikte gizemli bir dünya olan hayalin kapılarını aralayan fantastik türe olan ilgiyi de arttırmıştır (Özdemir ve Hatipoğlu, 2019). Bu tür her yaş grubuna hitap etmekle birlikte çocuk dünyasına ve çocuğun hayal gücüne hitap eden bir eğitim-öğretim aracı olarak çocuk edebiyatı alanında kullanımı da gittikçe önem kazanmaktadır (Hatipoğlu, 2019). Günümüzde de macera ve

fantastik türün daha çok ön plana çıkmasıyla bu tür dünyada en çok okunan türler arasına girmiştir (Uğur, 2010).

Temeli hayal gücüne dayanan fantastik çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun hayal gücünü besler ve zenginleştirir (Şirin, 2007). Çocukların soyut düşüncelerinin gelişiminin kritik evresi olan ilköğretim üçüncü sınıftan itibaren fantastik yapıtlarla tanıştırılması eğitim-öğretim açısından oldukça önemlidir (Sever, 2017). Fantastik tür, çocuğun hayal gücünün gelişip zenginleşmesinin yanı sıra kendini ifade etmesinde de önemli bir araçtır (Balta 2014). Çocuğun problem diye tanımladığı hayatın sorduğu canlı soruları gerçeküstü düzlemde imgeler yoluyla deneyimleyerek çözüm bulması için teklifler sunarak onların bakış açısını geliştirir (Uraz, 1994). Bu zihinsel farkındalıkla olaylara farklı noktalardan bakmayı ve yaşam denilen kendini keşfetme sürecine yaratıcı araçlarla çözümler bulmasına olanak sağlar. Bir nevi olabilecekleri en şeffaf görüntü olan hayali unsurlarla bezeyerek varlığın farklı boyutlarına ilişkin zihinsel açılımların oluşmasını sağlar.

Bu keşfediş sürecinde çocuğun yaratıcılığının gelişimi hedeflenirken hayal ile gerçeğin sunuluşu bilinçli bir şekilde çocuk gerçeklikten uzaklaştırılmamalıdır (Erdoğan ve Korkmaz, 2005; Tosun, 2011). Başka bir söylemle hayal ve gerçek arasındaki görünmez bağı görünür kılarak beş duyu organıyla aldığı verileri hayal hazinesinde şekillendirip anlamlandırarak tekrar duyuşal aleme taşınması sağlanmalıdır. Böylelikle gerçek ve hayal arasında mevcut olan bağları çözümlenerek var olan ancak henüz keşfedemediği gerçeklikleri kurduğu bu bağlarla algılamasına olanak sunulmalıdır.

Bu tür, çocukların gereksinimlerine seslenerek onların yeni ve farklı bakış açıları kazanmalarını sağlar. Hayal gücünün gelişimiyle çevrelerine daha gerçekçi bir gözle bakmaya başlarlar (Dilidüzgün, 2012). Fantastik tür bu yönüyle de çocukların gerçeklerden kopmasını değil bizzat gerçeklerle yüzleşmesini sağlayan bilişüstü bir işlev üstlenir (Dilidüzgün, 2018). Çocuğun gerçeküstü bir düzlemde düş gücünün sınırsız olanaklarından yararlanıp kendi problemleriyle yüzleşerek bir nevi ruhsal arınma yaşamasına beraberinde kendini keşfetmesine kapı aralanmış olur (Neydim, 2004). Böylelikle gerçek ile hayalin algılanışında çocuk gerçekliğine farklı bir bakış açısı kazandırılır. Ayrıca düşündürme ve sezdirme yoluyla 21. yüzyılın en başat becerilerinden biri olan yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimi de çocuğun, gerçek ve hayal arasındaki şeffaf çizgileri keşfettiği oranda gerçekleşir.

Gerçek ile hayalin algılanışında çocuğun dünyasına farklı bir bakış açısı sunan fantastik çocuk kitaplarında bu ilişkinin yapılanışında Dilidüzgün (2011), Maria Nikolajeva'nın sınıflamasını esas alır. Bu sınıflamaya göre hayal (düş) ile gerçek arasındaki sınıflama çizgisel, çevrimsel, sarmal olmak üzere üç türde incelenir. Çizgisel ilişkide kurgu fantastik dünyada başlar ve orada biter. Çevrimsel ilişkide ise fantastik dünyaya ile gerçek dünya arasında gidiş geliş olabileceği gibi bu dönüş gerçek dünyada kalmayla da sonuçlanabilir. Sarmal ilişkide ise düş dünyası ile gerçek dünya arasında gidiş gelişler sürekli'dir (Tabbert'ten Aktaran Dilidüzgün, 2011). Gerçek ile hayal arasında kurulan bu ilişkide her iki boyutu da algılayan çocuklar için fantastik kurgu bir gereksinim olup düşsel olana duyulan eğilim ve haz çocuğun zihinsel

gelişimini katkı sağlamakla kalmaz bu süreci eğlenceli ve keyfli bir şekilde sürdürmesine olanak tanır. Çünkü çocuğun doğuştan getirdiği merak ve bilme dürtüsü, bilme sevgisi ve bilme zevki yaşayarak taçlanır. Böylelikle çocuk hayal gücünü kullanarak düşsel dünyasında da akıl yürütmeyi öğrenir (Tunç ve Akın, 2020).

Bilişsel gelişimin en hızlı olduğu çocukluk döneminde çocuğun algılama düzeyinin en yüksek seviyede olması sebebiyle bu küçük yetişkinlerin bireysel, toplumsal ve ruhsal dünyalarının gelişiminde en etkin araçlardan olan fantastik çocuk kitaplarının etkin kullanımı da önemli bir yere sahiptir (Çakır, 2011). Ayrıca çocukların keyif aldıkları sürece kitapları okumaya devam ettikleri (Yıldız, 2016) gerçeğinden hareketle çocuğun okumayı öğrendiği andan itibaren kendisine hitap eden kitaplarla karşılaşması gereklidir. Başka bir söylemle çocuk gerçekliğine dayalı yani çocukların gerçekmiş gibi alımladıkları ancak nesnel olmayan alımlama farklarına cevap verecek nitelikte olmalıdır (Şirin, 2007). Bu türle olağandışı dünyanın mucizelerinin çocukta açtığı kapılarla sezisel gücü kullanarak düşünme yetisini geliştirme ve bu yolla edebi zevk uyandırma ve çocuğu en güzele yönlendirmenin gerekliliği modern çocuk yazınında gün geçtikçe önemli bir yer edinmektedir (Tunç ve Akın, 2020). Ak (1997)'in belirttiği gibi "Çocuğun derdi dünyayı tanımaktır." ve çocuğa farklı dünyalar sunarak yaşama hazırlamak için yüreği, akli ve duygularıyla yeniden üretebileceği eserlerle tanıştırmak bir zorunluluktur (Aktaran Çakır, 2011). Çocuk edebiyatı eserlerinde en temel amaç bu eserlerin içeriği, kurmaca yapısı ve dili ile çocukların estetik zevk ve beğenilerine hitap etmeleri ve sanat eserinden zevk alarak eğlenmeleri sağlamaktır. Bu eserler çocukları öğüt eksenli ve yaptırımcı bir tutumla değil merak etme, sorgulama, düşünme, sezme ve değerlendirme süreçlerini kendi kendine işletecek seviyeye ulaşılarak onlardaki bilme dürtüsünü zevkle doyurmalıdır (Büyükkavas Kuran, 2011).

Çocuğun yaşamsal deneyiminde değişik kültürleri tanıtarak zenginleştirmesi de önemli amaçlar arasında sayılmaktadır (Sever, 2003). Bu sebeple çocukların gelişimsel süreçlerinde Türk yazarların hazırlamış olduğu kitaplarla kendi kültürlerini tanımaları yanında yabancı yazarlarla da farklı dünyaları tanıyarak evrensel kültür seviyesine ulaşmalarına katkı sağlanmalıdır (Yıldız, 2016).

Çocuk ve gençlik edebiyatı alanında pek çok eser vermiş dünyaca ünlü yazarlardan bir de Christine Nöstlinger'dir. "Kim Takar Salatalık Kralını", "Konrad Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk" gibi fantastik türdeki eserleriyle çocuk dünyasının düşsel gerçeklikle yeniden anlamlandırılmasına kapı aralayan Cristine Nöstlinger'in "Alev Saçlı Çocuk" adlı masalsı öykü formundaki çocuk yapıtındaki fantastik unsurlar çocuk yazını açısından değerlendirilerek bu unsurların çocuk gelişimine katkısının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç ekseninde araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Alev Saçlı Çocuk adlı çocuk edebiyatı yapıtındaki fantastik unsurlar nelerdir?
2. Alev Saçlı Çocuk adlı çocuk edebiyatı yapıtında düş-gerçek ilişkisi nasıl yansıtılmıştır?

3. Alev Saçlı Çocuk adlı çocuk edebiyatı yapıtındaki fantastik unsurların çocuk gelişimine katkıları nelerdir?

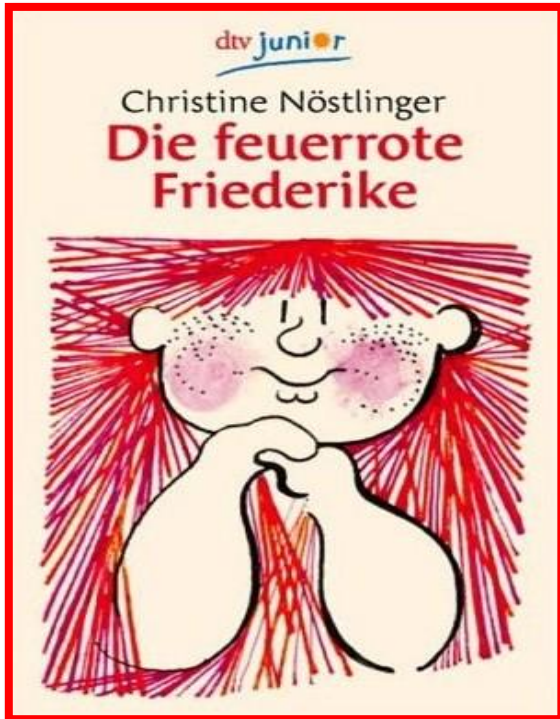
2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

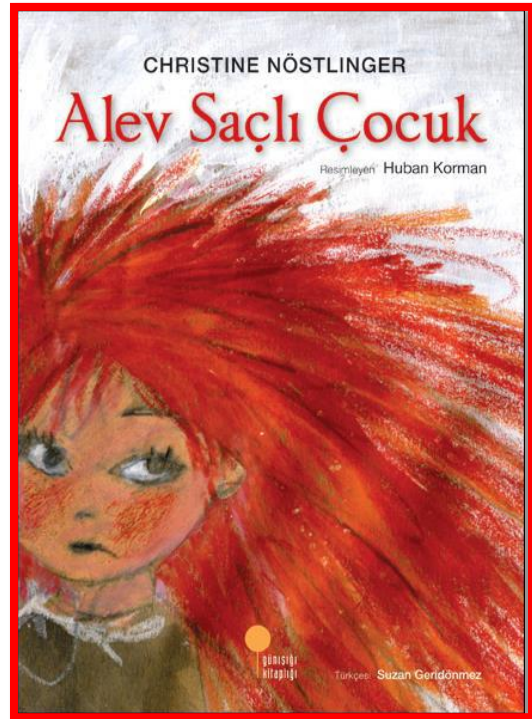
Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Doküman inceleme, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı, görsel ve dijital malzemelerin toplanıp incelenmesidir (Sönmez ve Alacapınar, 2011; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu süreç, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini içerir ve genel tarama ile içerik çözümlemesi olarak iki ayrı amaçla kullanılabilir (Karasar, 2005). Bu çerçevede Cristine Nöstlinger'in "Alev Saçlı Çocuk" adlı yapıtı doküman olarak kullanılmıştır ve araştırma bu yapıt üzerinden yürütülmüştür.

2.2. İncelenen Dokümanlar

Bu araştırmada Cristine Nöstlinger'in "Alev Saçlı Çocuk" adlı yapıtı araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Dünya çocuk ve gençlik edebiyatı alanında ödüllü bir yazar olan Nöstlinger bu yapıtında kızıl saçları yüzünden alay konusu edilen ve dışlanan yetim bir çocuğun akranlarıyla olan ilişkilerinde yaşadığı sorunların çözümünde bir kitap aracılığıyla yaşadığı dönüşüm anlatılır. Yapıt Türkçeye, Suzan Geridonmez tarafından aktarılmış, illüstrasyonu ise Huban Korman tarafından yapılmıştır.

(Eserin orijinal kapağı)

(Türkçeye çevrilmiş kapağı)

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla incelenmiştir. Bu analizde veriler betimsel bir yaklaşımla ve derin bir işleme tabi tutularak önceden belirlenen temalar altında sunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmaya dâhil edilen çocuk yapıtında yer alan fantastik unsurlar sınıflandırılmış ve eserin başlangıcından itibaren alan yazınla destekli olarak sunulmuştur.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Alev Saçlı Çocuk adlı yapıta ilişkin tespit edilen fantastik unsurlar başlıklar halinde görsellerle desteklenerek sunulmuştur. Yapılan analiz sonucunda tespit edilen fantastik unsurlar ise sihirli mantralar ve saçları tutuşturma, kedinin konuşması, gizemli kırmızı kitap ve kelimelerin şifrelemesi, gizemli krem, gizemli mektup, havada uçma-saçlarının kanata dönüşmesi ve ayna olmak üzere yedi başlık altında incelenmiştir.

3.1.Sihirli Mantralar ve Saçları Tutuşturma

Frida'nın kullandığı mantralarla saçlarını tutuşturup söndürebilmesi bu masalsi öyküdeki fantastik unsurlardan biridir. Eserde "Kızıla-kızıla çıt çıt çıt alev alev yakarık" diye mırıldandığında saçları yanmaya başlamakta "Alev alev yaktım sen bir kızıla saçsın" diye söylediğindeyse saçları sönmektedir. Frida kendine ait bu olağanüstülüğü keşfettiğinde eserde: "Bu olaya Frida da kendisi de inanmadı." ifadeleriyle yer verilir. Buradan hareketle eserdeki bu fantastik kurgu unsurunun oluşturulmasının bireyin kendini keşfetmesine kapı aralayan bir araç olarak kullanıldığı söylenebilir. Başka bir söylemle fantastik unsurun yani hayal gücüne bağlı unsurların gerçekle kol kola olduğu ortaya konulmaktadır. Kişinin kendi hayal dünyasını farketmesi ya da hayal dünyasının gelişimi sonucu kendini keşfetmesine ilişkin serüven anlatılmaktadır. Başka bir söylemle kendinde var olan ama farkında olmadığı niteliklerinin açığa çıkması sağlanmıştır.

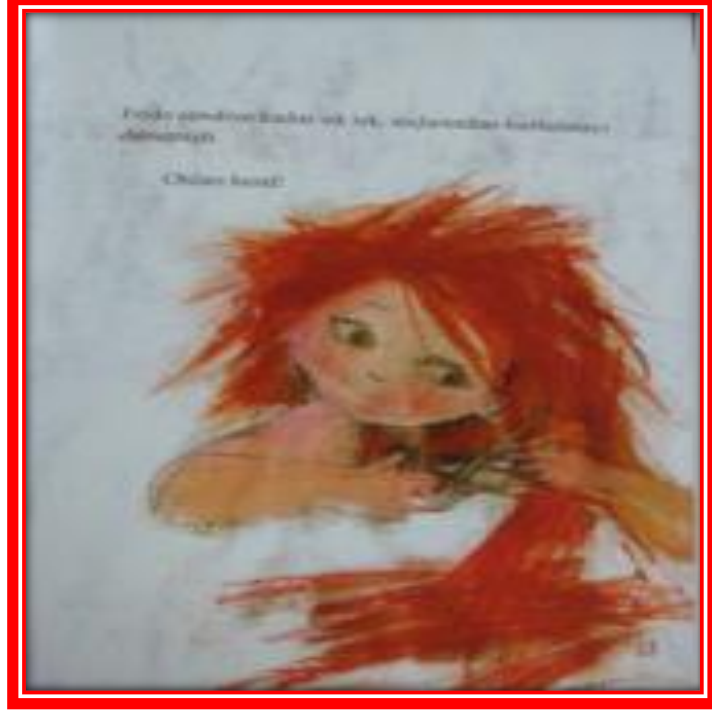

Frida'nın saçlarına ilişkin bu fantastik unsur mevcut eğitim sistemiyle de bağlantılı olarak düşüncesi gerçeğe taşınmıştır. Frida'nın saçları yüzünden alay konusu edilmesi ve çocukların ona eziyet etmesine karşın okula gitmek istememesi üzerine söylediği söz de oldukça dikkate değerdir. "Aptal kalsam olmaz mı?". Bu cümleyle de okula gitmek ve eğitimin önemine vurgu yapılmaktadır. Beraberinde teyzesinin verdiği cevap ise "Buna izin vermezler dedi Anna Teyze. Eğer kendin gitmezsen, onlar seni almaya gelirler.". Yazar burada akran zorbalığının yanı sıra eğitim sistemine de bir eleştiri getirerek sıra dışı söylemiyle antiterbiyeci üslubunu ortaya koymakta ve mevcut eğitim sistemine ince bir eleştiri getirmektedir. Yazarın bu bakışını Montessori Eğitimi'ne benzetilebilir. Maria Montessori'nin "Eğitim öğretmenlerin çocuklara sözcüklerle anlattıklarıyla değil çocukların fiziksel ve sosyal çevrede geçirdikleri yaşantılarla gerçekleşir" cümlesiyle Montessori eğitiminin fikri perspektifini tanımlar. Bu yaklaşımda temel amaç; çocuklara "öğrenmeyi öğretmek", "hayatta ihtiyaçları olan becerileri kazanabilecekleri ve yaratıcı olabilecekleri özgür bir ortam sağlamaktır. Yazar, düş ile gerçek arasında kurduğu bu bağda yapıtın başka bir yerinde: "Öğretmen kızdı. Çocuk ceza olarak, iki satır daire çizmek zorunda kaldı. Sırasıyla bir büyük, bir küçük." ifadeleri de eğitim sisteminde kullanılan araçların bir cezaya dönüştürülerek kullanılmasına ilişkin bir eleştiri yapmaktadır. Ayrıca yapıtın ilerleyen bölümlerinde öğretmen, Frida ile alay eden arkadaşlarını bu tutumlarından vazgeçirmek için müdüre danıştığında müdürün "Bunları görmüyormuş, bilmiyormuş gibi davranın." diye verdiği cevap da eğitim sistemine başka bir eleştiri olarak değerlendirilebilir.

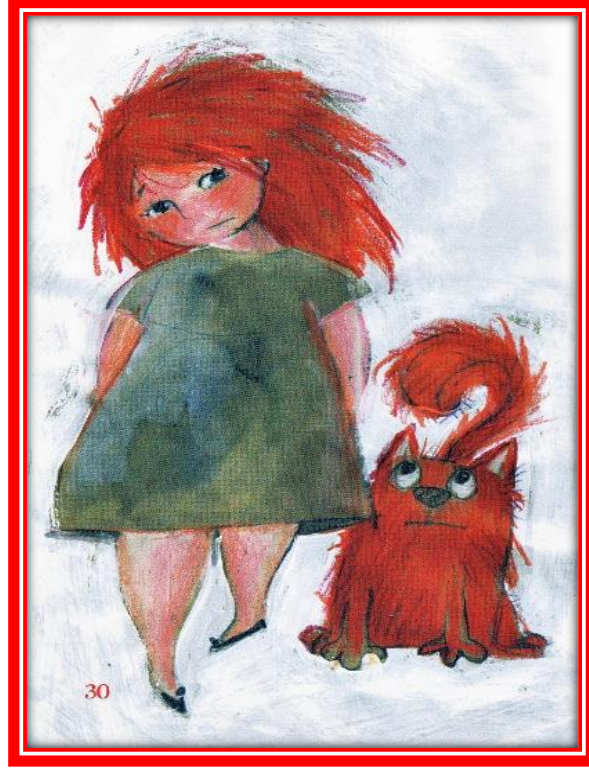
Yapıtta, Frida'nın bu olaylara tepki olarak saçlarından kurtulmaya çalışması yoluyla çözüm bulunmaya çalışılmıştır. İnsan bedeninde saç özellikle duyguların temsili olarak kabul edilir. Bu bağlamda Frida'nın duygularından kurtulmaya onlardan vazgeçmeye çabalaması toplumda farklılıkların kabul edilmeyeşine tepkisel bir davranış olarak değerlendirilebilir. Frida'nın anlaştığı sevdiği kişilerden biri olan Bruno ise renk körü olan bir postacıdır. Yardımcı karakter olan Postacı Bruno'nun renk körü olmasıyla Frida'nın saçının rengini

görmediği anlatılmaktadır. Ancak Bruno her şeyi ve dahi kırmızı kitabı bile okumayı biliyor. Bruno'nun bu bilgisine rağmen Postane Müdürü onun renk körü olduğunu öğrendiğinde işten kovmaya çalışmıştır. Gerek Frida'nın farklı renkteki saçlarının alay konusu oluşu gerekse Bruno'nun renk körü olmasının işten çıkarılma sebebi olarak sunulması toplumun farklılıkları kabullenemeyişi karşısında verdiği tepkileri ortaya koymaktadır.

3.2.Kedinin Konuşması

Yapıtta, kediye kırmızı tüylere sahip olma ve konuşabilme gibi olağanüstü nitelikler yüklenerek kedi fantastik bir karaktere dönüştürülmüştür. Yapıtta "Kedi sanki sıradan bir kediymiş gibi davranıp yanıt vermedi." ifadesiyle de yazar kedinin olağanüstü özelliğini belirtmektedir. Ayrıca kedi Frida'ya yol gösterici bir rol üstlenir. Kedinin Frida'ya saçlarını tutuşturmasına ilişkin sırrı öğretmesi de bu durumu desteklemektedir. Bir olağanüstülük olan kedinin konuşma özelliği yapıtta yerinde konuşma erdemine bağlanmıştır: "Kedi çok ender konuşur. Yalnızca gerçekten gerekli olduğu zamanlarda.". Bu ifadeyle düşsel bir öge olan kedinin konuşması, yaşamsal bir erdem olan yerinde ve zamanında konuşmanın önemini aktaran bir öğretiye dönüştürülmektedir. Yapıtta, Anna Teyze'nin kediye: "Çeneni tut, insanlar bir kedinin konuşmasından hoşlanmazlar..." ifadesiyle insanların kedinin konuşmasına verecekleri tepki hususunda uyarı yapmaktadır. Burada hayvanların konuşabileceğine ilişkin tespitte toplumun şaşkınlığı değil hoşlanmayacakları yönünde bir değerlendirme yapılmıştır. Bu da toplumun olağanüstü unsurlara bakışının eleştirel bir ifadeyle sunulduğu olarak değerlendirilebilir.

3.3.Gizemli Kırmızı Kitap ve Kelimelerin Şifrelemesi

Yapıtta, Anna Teyze'nin önünde duran kırmızı ve bilinmeyen dilde yazılmış kitap da gizemli bir unsur olarak sunulmaktadır. Bu kitabı gizemli kılan ise kelime yapılışındaki şifrelemeye dayalı dildir. Yapıttaki yazan ifadelerden biri:

OR ADA AL AYKO NUSU
OL MAZKİM SE
ve
KİLİ SEK ULES İNİĞ EÇEN
MU TLA KAV ARIR
"Orada alay konusu olmaz kimse"
"Kilise kulesini geçen mutlaka varır"

Nöstlinger, çeşitli yerlerde kelimeleri şifreleme yoluyla kelimelerin çağrışımlardan yararlanmaya çalışmış ve hayal gücünün gelişimine söz unsurları açısından da katkı sağlamıştır. Bu çağrışımlarla Gestalt yaklaşımındaki zihinde birbirine benzeyen öğelerin gruplanması ilkesine benzer yaratıcı bir üslup kullanılmıştır. Anna Teyze'nin "tuhaf dil" olarak tanımladığı bu dil ile Kırmızı Kitap herkesin okumayamadığı gizemlerle örülü bir yapıya dönüştürülmüştür. Örneğin "Kilise kulesini geçen mutlaka varır." ifadesini şifreleyerek metne yerleştiren yazar, Frida'nın izleyeceği yolu da gizemli bir şifre gibi sunmaktadır. Bu kısımda ayrıca gözümüzle gördüğümüz dağınık parçaları birleştirme yani algıda bütünlüğü sağlama yoluyla hayat içerisinde bize parça parça verilen mesajları

bütünleştirebilme becerisi kazanma açısından da esere ayrı bir lezzet katan fantastik dil kullanımını olarak değerlendirilebilir.

3.4.Gizemli Krem

Profesör Profi'nin, Anna Teyze'ye verdiği gizemli kırmızı ve beyaz renkli kremlerde yaptıktaki bir diğer fantastik unsurdur. Bu krem saçları taze soğandan hızlı büyütmesinin yanı sıra ısrırgan otundan da sık büyütecek niteliklere sahiptir. Bu bilgiyi de bir profesörün aracılığıyla sunmuş olması da bilgiye yüklenen değerini ortaya koymasından dikkate değer bir sunumdur.

3.5.Gizemli Mektup

Yapıtta kullanılan bir diğer fantastik unsur da gizemli mektuptur. Frida kitabın arasından bir zarf bulur. Bu zarfta yer alan mektup, Frida'nın babası tarafından yazılmıştır. Frida mektubu okur ve büyük bir maceraya kendini hazırlar.

Kırmızı Kitap, Anna Teyze'nin ifadesiyle tuhaf dille yazılmışken Frida'nın babasının mektubu da aynı dille yazılmıştır. Gizemli bir şekle dönüşen bu tuhaf dil, Postacı Bruno'nun yazdığı mektupta da aynı şekilde kendini gösterir.

YOLC UL UKDÖR TSA ATSÜR ER

"Yolculuk dört saat sürer"

Bu mektup 400 kâğıda yazılır ve kapılara dağıtılır. Bu dili bilen birinin gelmesi beklenir. Bu bekleyişin ardından bu dilin özellikleri Profesör Profi'nin gelmesiyle çözülür.

3.6. Havada Uçma-Saçların Kanata Dönüşmesi

Yapıtta Anna Teyze'nin kitabın dilini hatırlamamasına karşın Frida'ya uçabildiği söylemesi de Frida'nın kendini keşfetmesine kapı aralayan bir diğer unsurdur. Ayrıca uçmaya ilişkin fantastik unsur sadece Frida'ya özgü değildir. Profesör Profi'nin saçlarının da kızıl olması ve

uçabilmesi, Anna Teyze'nin da aynı özelliğe sahip olması uçabilmesi, kedinin uçabilmesi, Profesör Profi'nin uçması yapıttaki diğer fantastik unsurlardandır. Bu uçuş özelliği aynı zamanda her birinin kızıl saçlı olmasıyla dolayısıyla kızıl renk ile bağlıdır.

Uçuşmaya dayalı bu fantastik unsurun kullanımını Frida'ya, Anna Teyze öğretir. Frida'ya alnını buruşturup düzelttiğinde saçlarının kanata dönüşeceğini söylemesiyle Frida başka bir yeteneğini daha keşfetmiş olur. Böylelikle Frida başkalarından farklı olduğu için üzüldüğü kızıl ve tutuşan saçlarının aslında kanada dönüştüğünü keşfeder.

3.7. Ayna

Yapıtta kullanılan bir diğer fantastik unsur ise aynadır. Anna Teyze, büyük aynanın önünde sinirli bir bakışla kendi görüntüsüyle bir iç konuşma yapar. Artık sızlanmanın bir işe yaramayacağına ve bir şeyler yapmak için harekete geçmesi gerektiğine ilişkin kendi kendisiyle konuşur. Bu konuşma sonrası Anna Teyze, aynadaki görüntüsünden çok korkar ve alnını buruşturarak saçlarıyla havalanmaya çalışır ve çok az havada kalır. Sonra da bunu yarımsız yapamayacağını anlayıp telefon defterinden kuzeni Profesör Profi'nin numarasını bulmaya koyulur.

4. Tartışma ve Sonuç

Alev Saçlı Çocuk adlı yapıtta; sihirli mantralar ve saçları tutuşturma, kedinin konuşması, gizemli kırmızı kitap ve kelimelerin şifrelemesi, gizemli krem, gizemli mektup, havada uçuşma, saçlarının kanata dönüşmesi ve ayna olmak üzere on bir tane fantastik unsurun kullanıldığı tespit edilmiştir. Yazar fantastik unsurların kurgulanışındaki düş-gerçek ilişkisini çevrimsel ilişki olarak tasarlanmıştır. Çevrimsel ilişki fantastik kurgunun düş ve gerçek arasındaki geçişleri olarak tanımlanabilir. Dilidüzgün'e (2011) göre bu gidiş ya da geliş; eğitsel, aydınlanmacı ve toplumsallaştırma işlevleri üstlenir. Yazarın aydınlanmacı üslubu da bu kurulan ilişkiyle örtüşmektedir. Yazar bu tavrı, kahramanın hayal dünyasını kurgularken düş ve gerçek arasındaki gidiş gelişle hayal hazinesini duyular alemiyle direk ilintili olarak kullanılır. Frida, gerçek düzlemde başladığı yaşamını düşsel düzleme taşıyarak hayal ve gerçek arasındaki geçişi sağlar. Nitekim fantastik çocuk edebiyatı gerçek ve fantastiğe ait iki düzlemi de kullanır (Neydim, 2003). Bu iki dünya arasındaki geçişlilik, Jean Paul Sartre'nin "İş İşten Geçti" adlı eserinde de benzer şekilde kendini gösterir (Ertem, 2003). Bu yönüyle de hayal ve gerçeğin birbirinden ayrılmayan iç içe geçmiş kavramlar olarak kullanıldığı söylenebilir.

Fantastik metinlerde öyküleyici ve betimleyici anlatım biçiminden yararlanır. Nöstlinger bu eserinde masalsi bir söylemle her iki anlatım biçiminden de yararlanmıştır. Frida ana karakteri üzerinden kurguladığı bu eser bir çocuğun öyküsüdür. Yazarın, "Kim Takar Salatalık Kralını", "Konrad Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk" adlı fantastik eserlerinde de ana karakter çocuktur. Fantastik çocuk edebiyatı metnin en önemli figürü çocuktur (Neydim, 2003) kuralı eserde büyük bir ustalıklarla yerine oturtularak öykünün baş kahramanı bir kız çocuğu olarak

seçilmiştir. Eser bu yönüyle de fantastik edebiyatın klasik başyapıtlarından Alis Harikalar Ülkesinde, Pinokyo, Küçük Prens, Bitmeyecek Öykü, Çarli'nin Çikolata Fabrikası, Çarli'nin Büyük Cam Asansörü, Matilda, Küçük Vampir, Pippi Uzunçorap, Sen Bir Kızılderilisin Hannes adlı eserlerle de benzeşmektedir (Neydim, 2003).

Yapıtta sihirli mantralar Frida'nın saçlarını tutuşturmasında kullanılan bir argümandır. Yazarın masalsı söylemi eserde kullandığı bu mantralarla da desteklenmektedir. Nitekim masalların giriş-gelişme ve sonuç bölümlerinde yer alan tekerlemeler aslında dilin billurlaşmış söylemleridir. Yazar bu mantralarla gelenekselden beslenen söylemini çağın söylemiyle yenilemiştir. Nitekim "masal-mesal-misal" kelimeleri misal âlemi ya da hayal âlemi (dünyası) de denilen düşsel düşünce düzeyine karşılık gelir. Bu düşünce evreni "hayal hazinesi" olarak da tabir edilmekle birlikte yaratıcılığın başat mekânı olan hayal dünyasının dili eserde sürükleyici bir üslupla kullanılmıştır. Nöstlinger, bu yapıtında düş ile gerçeği birleştirirken gerçek dünyayla bu fantastik unsurlar arasında da bağlantılar kurarak okuyucuya mesajlarını aktarır. Ancak bu aktarımda doğrudan öğüt vermek yerine mesajları sezdirme yoluyla bilgece bir üslupla sunar. Eserin adının "Alev Saçlı Çocuk" olması da saçlarının tutuşmasına ilişkin fantastik unsurun tanımlanmasında dilin etkili ve yaratıcı kullanımının bir diğer örneği olarak değerlendirilebilir. Ayrıca Frida'nın saçlarındaki bu "başkalaşım" unsuru çocuk edebiyatı eserlerinde genellikle kahramanın kendisinde görülürken bu yapıtta Anna Teyze'de, Profesör Profi ve kedide de görülür ve bu yönüyle de fantastik eserlerden farklılık arz etmektedir. Başkalaşım unsuru olarak sadece saç kullanılırken Suvağci (2020)'nin Üçlülerin Kehaneti'ne ilişkin araştırmasında Rênas kendisine saldırmak isteyen Koçer'e çok sinirlenir ve onu tavuğa dönüştürür. Bu temelde bir metamorfozdur. Türk efsanelerinde en sık karşılaşılan türleri olan taş/kuşa dönüşme, taş kesilmeye (Sakaoğlu, 2003) ilişkin bu metamorfoz yapıtta sadece saçlarla sınırlı tutulmuştur. Miyase Sertbarut'un "Tuna'nın Büyülü Gemisi" öyküsünde ise Tuna'nın düşlerini süsleyen büyülü gemi olarak yaptığı kâğıttan kayık bir gün canlanır. Bu eserlerden birinde varlığın şekilsel dönüşümü bir diğerinde ise cansız varlığa insani özellik aktarımı yoluyla olağanüstülük sağlanmıştır. Fatih Erdoğan'ın Sihirli Diziindeki kitaplarda da olağanüstü olayları başlatan ve devam ettiren unsur "meşe ağacından düşen palamut"tur (Özbaşı, 2020). Bu yönüyle Frida'nın sadece saçlarının tutuşması ve saçlarıyla uçabilmesi bu fantastik unsurlar açısından gelenekselden ayrılır. Ayrıca Anna Teyze'nin Profesör Profi'ye giderek gizemli kremi alıp saçlarını tekrar eski haline getirmeye çalışmasına ilişkin uygulamayla da fantastik unsurun gerçeğe yaklaştırılma çabası olarak değerlendirilebilir. Burada yazar mevcut olağanüstülüğü duyular âlemindeki bir araç vasıtasıyla gerçekleştirmeye çalışır ki düşsel bir ögenin yani hayalin somutlaştırılmasına kapı aralar. Nitekim geçmişte hayal olan pek çok uygulamanın günümüzde kullanılabilir araçlara dönüşmesi de bunun örneğini ortaya koymaktadır. Günümüzde teknolojideki baş döndürücü gelişim bu yaratıcı zekâların bir ürünüdür. Nitekim bizdeki ilk çeviri fantastik çocuk edebiyatı ürünü olan Jules Verne'in Aya Seyahat, Denizler Altında Yirmi Bin Fersah adlı eserleri de aya henüz gidilmeden ya da denizaltı yapılmadan yazılmış eserlerdir. Bu yönüyle fantastik ve bilim kurgu türündeki metinler, çocukların bilimsel merakını artırması ve bilime yöneltmesi

açısından olumlu etkilere sahiptir (Neydim, 2003). Hayallerin somutlaştırılmasına ilişkin bu yaklaşım da bu yapıtın gelenekselden ayrılarak özgünlüğe ulaşmasında dikkate değer bir tutumdur.

Frida'nın kızıl saçlarına ilişkin fantastik unsur mevcut eğitim sistemiyle de bağlantılı olarak sunulmuş ve düş unsuru gerçeğe taşınmıştır. Frida'nın saçları yüzünden alay konusu edilmesi, akran zorbalığı, öğretmenin çocuğa ceza olarak iki satır daire çizdirmesi, Frida ile alay eden arkadaşlarının tutumlarını müdürün görmezden gelmesi eğitim sistemine dönük eleştirilerdir. Böylelikle yazar düşsel bir ögeyi eğitim sistemindeki aksaklıklarla bütünleştirerek düş ile gerçek arasında bağ kurar. Bu unsur üzerinden eleştiri sadece eğitim sistemiyle sınırlı kalmaz ve bunu toplumsal bir eleştiriye dönüştürür. Postacı Bruno'nun renk körü olması ve bunu öğrenen Postane Müdürü'nün onu işten çıkarması farklılıkları kabullenemeyen bireylere sunulan bir diğer eleştiridir. Fantastik unsur böylece farklı boyutlarda kendini gösteren aksaklıklara karşı bir araç olarak kullanılır.

Kedinin konuşmasına ait fantastik unsur, hayvanların konuşmasında dair olağanüstülük olarak Miyase Sertbarut'un "Sisin Sakladıkları" romanında iyi derecede konuşabilen bir 'Mavi Karga' ile benzeşmektedir. Masal ve mitler arasındaki geçiş özellikleri de dikkate alındığında kedinin konuşması ve Frida ile olan ilişkide mitik öğelere de yer verildiği söylenebilir. "Freya, Friday (cuma)" kelimesinden türetilmiş olup İskandinavya ve Almanya'da "Kedi Tanrı" olarak bilinmektedir. Hristiyanlık öncesi Avrupa'da Kedi Kafalı Tanrıça Freya için törenler düzenlenirdi. Freya'nın günü friday-cuma, o dönemde kutsal gün olarak kabul edilmektedir. Bıyıklı kedilerden oluşan bir ekip, Freya'nın arabasını cennet boyunca sürerdi. Tanrıça Freya, İtalya ve Fransa'da ise "sevgi müjdesini" yaymanın temsilcisi olarak kabul edilmektedir (Çağın, 2019). Kelime Frida-(y) kelimesinden türediği için yazarın burada mitik unsurlara dair yaptığı dönüştürmeyle (Freya-Friday-Frida) eseri mitolojik bir kahramanla da özdeşleştirdiği düşünülebilir. Yazar "Kedi Kafalı Tanrıça Freya'yı" Frida ile kedi arasındaki ilişkiyle benzerlik kurulabilir. Çünkü fantastik edebiyata metinler masal ya da mit olmamakla birlikte masal öğelerini ya da mitik öğeleri barındırmaktadır (Neydim, 2003). Mitler ve masallar da gerçekleri, gerçeküstü düzleme taşıyarak oluşturduğu simgelerle gelecek kuşaklara taşımaktadır (Neydim, 2003). Hayali gerçeğe dönüştürme çabaları içerisinde fantastik türlerde de mitik öğelerden yararlanılmaktadır. Benzer şekilde Sertbarut "Yılankale" romanında Şahmeran Efsanesi'ne yer vermiştir (Tunç ve Akın, 2020). Mitoloji ve efsanelerden yararlanmaya ilişkin benzer durum Gülten Dayıoğlu'nun eserlerinde de görülmektedir (Gökçek, 2013). Türler arasındaki bu geçişler, gerçeğin ortaya konuluşu açısından yapıta ilişkin bir zenginlik olarak değerlendirilebilir.

Yapıtta Frida'nın babasının ona bıraktığı gizemli mektup, gizemli kırmızı kitap ve bu kitabın kelimelerinin şifrelemesine ilişkin unsurlar Frida'nın sahip olduğu olağanüstülükler onun, mutlu insanların olduğu ülkeye gidebilmesi için bir araç olarak kullanır. Kitaplara giz yükleme tutumu, Fatih Erdoğan'ın 'Sihirli Kitap' adlı eserinde de görülmektedir. O eserde ise bu olağanüstülük tozların fosforlu ışığa dönüşümü olarak karşılık bulur. Alev Saçlı Çocuk adlı

yapıtta ise yazar düşsel gerçekliği bilgiyle taçlandırarak düşselin idrak edilmesinin de ancak bilgiyle ve bilginin taşıyıcılarından biri olan kitapla olacağına vurgu yaptığı düşünülebilir. Suvağci (2020)'nin Bendar ya da Kehaneta Sêmenda (Üçlülerin Kehaneti) adlı çocuk romanına ilişkin araştırmasında da benzer şekilde Bendar adlı karakter odasında beyaz ciltli, tüm sayfaları boş olan bir kitap görür. İyilik ve aydınlık üzerine bilgilerin yer aldığı bu kitap ise konuşmaktadır. Pirtûka Spi" (Ak Kitap) iken sonrasında "Pirtûka Reş" (Kara Kitap) haline gelerek iyi-kötü çatışmasını anlatan bir argümana dönüşür ve kötülüklerin yaygınlaşmasıyla Ak Kitap'taki yazılar silinmiştir. Bu kitaptaki silinmiş yazıların asıl halini ise sadece iyi insanlar görüp okuyabilmektedir. Üçlülerin Kehaneti adlı eserdeki bu olağanüstülük Alev Saçlı Çocuk'ta ise kelimelerin şifrelenmesi şeklinde oluşturulmuştur. İletilmek istenen bilgilerin başkası tarafından kolayca erişilmemesi için başvuru olan bu şifreleme yöntemi, cruptos (gizli) ve logos (bilim) kelimelerinin birleşiminden oluşan kriptoloji kelimesiyle karşılık bulmaktadır (Yerlikaya, 2006'dan aktaran Beşkirli, Özdemir ve Beşkirli, 2019). Böylelikle metnin içindeki bilgiler kimsenin anlayamayacağı şekle dönüştürülür. Yazar bu şifreleme yöntemiyle oluşturduğu 'tuhaf dil' ile bilgiyi sadece belli insanların kullanımına olanak sağlamıştır. Bir nevi Suvağci (2020)'nin çalışmasında Ak Kitap'taki bilgilerin sadece iyiler tarafından okunmasına ilişkin unsur burada bilgiyi şifrelemeyoluyla koruma şeklinde sunulmuştur. Ancak bu iki eser açısından bakıldığında Üçlülerin Kehaneti'nde iyi ve kötü savaşı şeklinde bir çatışmayken Alev Saçlı Çocuk'ta ise bu şifreleme insanları, anlayamayacağı şeylerden koruma işleviyle sunulmuştur. Temelde her ikisinin de insanlığı koruma esasına dayalı olmaları açısından bir noktada birleştikleri de söylenebilir. Bu da bilgiye ancak iyi insanların yanı sıra onu kullanabilecek kabiliyette olanların sahip olması gerektiğine ilişkin gerçeğe vurgu yapıldığı söylenebilir.

Gizemli kırmızı kitap unsuruyla öyküde kullanılan dil ve kitaba yüklenen işlevler aracılığıyla insanüstü güçler hayal unsuruyla birlikte okuyucuda ilgi uyandıracak bir üslupla sunulmuştur. Gerçeklikle hayal arasında bağ kurularak bir kitap sayesinde insan yaşamının nasıl değiştiği görülmektedir. Bu durum, çocuklarda kitaba olan ilgi ve okuma kültürünün gelişimine de katkı sağlayıcı bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Eserdeki fantastik unsurlar, 'Kırmızı Sihirli Kitap' aracılığıyla gerçek dünyaya adapte edilmiş, kızıl saçları sebebiyle alay konusu edilen Frida'nın bu farklılığı ise onun için bir güce dönüşmüştür. Böylelikle yazar, düşsel gerçekliğin açığa çıkışının ancak bilginin gücüyle olacağını ortaya koymaktadır. Yapıtta bilginin yüceliğinin kavranışını ise didaktik değil sezdirme yoluyla gerçekleştirmiştir. Yazarın, çocukların neden kırmızı saç istemediklerine ilişkin teklifiyle de "alışılanın dışında bir şey istemeye" okuyucuyu yönlendirerek "sezgilerinin gelişimine" katkı sağlaması buna bir örnek olarak değerlendirilebilir. Böylelikle yazar metin arası boşluklar bırakarak hayal gücünün en etkin kullanıldığı modern yöntemlerden biri olan yaratıcı okumaya da kapı aralamış ve okuyucunun metindeki boşlukları kendi hayal gücüyle yeniden yaratarak metni üretmesine olanak sağlamıştır.

Yapıttaki bir diğer fantastik unsurlar ise havada uçma-saçlarının kanata dönüşmesidir. Bu olağanüstülikle Frida ve teyzesinin uçarak gizemli bir ülkeye seyahate doğru yola çıkışı

anlatılır. Böylelikle düş gücünün sınırsız olanaklarıyla okuyucu sezgisel düşünmeye yönlendirilmiş ve yapıttaki olayı gizemli bir ülkeye kapı aralamak için kullanmış olduğu söylenebilir. Kırmızı kitabın ilk sayfasında yazar tarafından tuhaf dil olarak tabir edilen bu dille şu ifadeye yer verilir: “Bir ülkede var olan tüm insanlar mutlu. Tüm çocuklarda. Kimseyle alay edilmez orada. Herkes birbirine yardım eder.”. Bu ifadelerden hareketle yazarın sadece bir çocuk edebiyatı eseri teşekkül ettirmediği ve eserini bir felsefe üzerine oturttuğu ve “yeni bir dünya düzeni teklif ettiği” söylenebilir. Bu bağlamda fantastik unsurlarla gerçek dünya ile düşlediği “Mutlular Ülkesi” olarak tabir edilebilecek hayali bir yerden bahseder. Nitekim insanlığın bu beklentisi tarih içerisinde çeşitli eserlerle de kendini göstermiştir. Bu eserler arasında “Platon’un Devlet ve Yasalar, Thomas More’un Ütopya, Etienne Cabet’in Icaria’ya Yolculuk, Campanella’nın Güneş Ülkesi, William Morris’in Olmayan Yerden Haberler, Charlotte Perkins Gilman’ın Kadın Ülkesi, Francis Bacon’ın Yeni Atlantis, Farabi’nin El-Medinet’ül Fazıla” sayılabilir. Benzer şekilde bu ütöpik hayal Dayıoğlu’nun fantastik bilim kurgu romanlarında da Yabgu karakteriyle kendini göstermektedir (Eskimen, 2015). Böylelikle yazar mevcut dünya düzenine eleştirel bir yaklaşım getirerek dünya mutlu bir yer olmadığını için Firida ve sevdiği insanları hayalindeki o ülkeye seyahat ettirir.

Yapıtta; Anna Teyze, Frida, kedi ve sepette yer alan Bruno ve eşi uçmaya başlayıp kiliseyi geçtiklerinde bu durumu gören belediye başkanının sözleri: “İnsanların böyle şeyleri görmesi iyi değil belki akılları karışır.” şeklindedir. Belediye başkanın ayarladığı sirkle bir sihirbaz ve bir palyaço ip gererek oradaki Frida ve ailesinin uçmasını örtbas etmişlerdir. Yapıtın sonunda izleyenlerin “Güzel bir gösteriydi! ama en iyi numara kızıl saçlı aileninkiydi!” sözleriyle de toplumun içinde bulunduğu durumu gözler önüne seriyor. Bu unsurdaki olağanüstülükle Frida ve teyzesinin uçmasına ilişkin fantastik gerçekliğin üzerinin kapatılmış olması da toplumun farklılıkların kabullenemeyişine bir eleştiri olarak değerlendirilebilir.

Yazar topluma, kurumlara ve yönetimlere eleştirel bir gözle yaklaşmakta ve Frida’nın akranlarıyla sağlıklı arkadaşlıklar kuramamasını da eleştirel bir yaklaşımla değerlendirir. Çocuğun gerçek yaşamda karşılaşacağı akran zorbalığı gibi çeşitli sorunlarla başa çıkabilmesi için gerçeküstü düzlemde alternatif problem çözme yöntemleri sunduğu söylenebilir. Buna rağmen Frida’nın Anna Teyze ve kediyle ilişkisi, Anna Teyze’nin kuzeni Profesör Profi ile ilişkisiyle aile içi dayanışma, sevgi ve iletişim yüceltmektedir. Nitekim Anna Teyze ifadesi Türkçede teyzenin anne yarısı olarak kabul edilmesiyle anna ve anne kelimeleriyle Frida’nın öksüz bir çocuk oluşuna sessel çağrışım yoluyla da bir bağlantı kurulduğu düşünülebilir. Bu çerçevede Bruno ve eşinin Frida’yı koruma çabaları toplumsal ilişkilere yönelik bir başka teklif olarak değerlendirilebilir. Yazar eleştirilerini ya da yücelttiği değerleri öğüt verme yoluyla değil sezdirme yoluyla gerçekleştirmektedir ki bu yaklaşımda fantastik çocuk eserlerinde kullanılan üslupla özdeşir.

Özellikle dilsel boyutta tuhaf dil olarak tanımladığı kelime şifreleme yoluyla okuyucuda merak uyandırmakla birlikte Frida’nın saçlarını tutuşturmak ve söndürmek için kullandığı mantralarla da çocuklara sıra dışı dil deneyimleri sunan yazar, dil gelişimi için de bir

farkındalık oluşturmaktadır. Bu dil kullanımını aynı zamanda metni tekerleme vari bir söylemle eğlenceli kılmakla birlikte bu dil gereçleriyle dilin müzikalitesinden yararlanarak öyküye farklı bir dilsel zenginlik ve yaratıcılık katmaktadır. Yapıtın sonunda herkesin mutlu olduğu o ülkeye yapılan seyahat fantastik bir yolculuk olarak sunulur. Bu fantastik yolculuk bulunduğu durumdan, mekandan ve zamandan hoşnutsuzluk duyan, hayal kırıklığına uğramış kahramanın, bilinç ve bilinçaltının çağrışımlarıyla gerçekleştirilir (Taş, 2009). Bu yolculuk özlenen birinin ardından gitme, bilinmeyen bir yere gitme gibi arzularla çeşitli şekillerde yapılabilir (Taş, 2009). Buradan hareketle Frida'nın bu fantastik yolculuğuyla yazar, okuyucuya umut aşılıyarak Mutlular Ülkesi olarak da adlandırabilecek bir yerin olduğuna dair teklifiyle geleceğe ilişkin umudunu kaybetmeyen gizemli bir merakla yapıtı sonlandırır. Yazar yaratıcı bir sonla yolculuğa ilişkin süreci çocuğun hayal dünyasına bırakır. Bu fantastik unsurları düşlemsel bir tonla yani hayatta insanın birdenbire gizemli olaylarla karşılaşması şeklinde düzenlediği söylenebilir (Günay, 2007). Bu yapıt, eğlenceli dil ve üslubuyla çocuğun hayal dünyası ve yaratıcılığının gelişimi açısından önemli katkılar sağlayacaktır. Eser bütün olarak değerlendirildiğinde fantastik unsurlarla bezeli mutlu dünya teklifi sunan özgün bir çocuk manifestosu olarak nitelendirilebilir.

Kaynakça

- Balta, E. E. (2014). Çocuk edebiyatı dairesinde Gülten Dayıoğlu'nun fantastik-bilim kurgusu. *Journal of International Social Research*, 7(31), 59-67.
- Beşkirli, A., Özdemir, D. & Beşkirli, M. (2019). Şifreleme yöntemleri ve RSA algoritması üzerine bir inceleme. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 284-291.
- Bozkaplan, D. (2010). *1990-2008 arası çocuk edebiyatımızda fantastik ve bilim-kurgu romanlar üzerinde bir inceleme*. Yayımlanmamış doktora tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Büyükkavas Kuran, Ş. (2011). Çocuk edebiyatı ve kültür eğitimi ilişkisi. *III. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 191-196.
- Cebeci, O. (2004). *Psikanalitik edebiyat kuramı*. İthaki Yayınları.
- Çağın, Ş. (2019). Resimden edebiyata kadın ve kedi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(01), 209-226.
- Çakır, P. (2011). Christine Nostlinger ve Sevim Ak'ta çocuğun gözünden yetişkinlerin dünyasına eleştirel bir bakış. *III. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 327-335.
- Dayıoğlu, G. (2007). *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Sempozyumu*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 23, 15-18.
- Dilidüzgün, S. (2011). Fantastik çocuk kitaplarında fantastik öğeleri belirleyen etmenler. *III. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 608-612.
- Dilidüzgün, S. (2012). *Çağdaş çocuk yazını: Yazın eğitime atılan ilk adım*. Morpa Kültür Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını: Yazın eğitime atılan ilk adım*. Tudem Yayınları.
- Erdoğan, F. (2014). *Sihirli kitap*. Mavibulut Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. & Alemdar, K. (2005). *Popüler kültür ve iletişim*. ERK Yayıncılık.
- Ertekin, A. (2007). Fantastik yazın nedir? *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 35-46.
- Ertem, C. (2003). Fantastik edebiyat ve aşkı giyinen adam. *Littera*, 12, 191.
- Eskimen, A. D. (2015). Gülten Dayıoğlu'nun Yada'nın Gizilgücü adlı eserinde eğitsel, fantastik, estetik ve halk kültürüne ait unsurlar. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(34), 63-77.
- Gökçek, H. S. (2013). *Gülten Dayıoğlu'nun gençlik romanlarında fantastik unsurlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Günay, D. (2007). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Güneş, Y. (2008). *Türk romanında fantastiğin yeri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Hatipoğlu, T. (2019). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarında fantastik öge içeren metinlerin varlığı ve işleniş şekli*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Neydim, N. (2003). *Çocuk edebiyatı*. Bu Yayıncılık.
- Neydim, N. (2004). Popüler çocuk kitapları ve medyasının çocuk kültürüne etkilerine sosyolojik gerçeklikler açısından bakış. *Popüler Kültür ve Gençlik-Özel Sayı-Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim* (57), 76-80.
- Nöstlinger, C. (2017). *Alev saçlı çocuk*. Çev. Suzan Geridönmez. Günışığı Yayıncılık.

- Özbaşı, S. (2020). Fatih Erdoğan'ın kitaplarında fantastik öğeler. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3(1), 89-104.
- Özdemir, M., & Hatipoğlu, T. (2019). 2006, 2015 ve 2018 Türkçe öğretim programlarının fantastik öğeler açısından incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 3(1), 37-46.
- Sakaoğlu, S. (2003). *101 Anadolu efsanesi*. Akçağ Yayınları.
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayınları.
- Steinmetz, J. (2006). *Fantastik edebiyat*. (Çev. H. F. Nemli). Dost Yayınevi. (Eserin orijinali 1990'da yayımlandı).
- Suvağci, İ. (2020). Fantastik bir çocuk romanı: Bendar ya da Kehaneta Sêmenda (Üçlülerin Kehaneti). *Electronic Turkish Studies*, 15(1), 607-616.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış: Çocuk edebiyatı nedir ne değildir?*. Kök Yayıncılık.
- Taş, İ. (2009). *1980-2000 arası Türk hikaye kitaplarında fantastik unsurlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale.
- Tosun, N. (2011). Hayal gücünün imkanları: Fantastikten büyüğü gerçekliğe. *Hece Öykü*, 8(43), 58-68.
- Tunç, A. & Akın, E. (2020). Miyase Sertbarut'un çocuk kitaplarında fantastik kurgu. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 4(1), 45-53.
- Türk Dil Kurumu. (2009). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uğur, V. (2010). Türk edebiyatında fantastik roman. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 42 (42), 133-154.
- Uraz, M. (1994). *Türk mitolojisi*. Düşünen Adam Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, D. (2016). Popüler çeviri çocuk romanlarının içerik bakımından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (36), 435-466.

Extended Summary

1. Introduction

Based on imagination, fantastic children's literature products nourish and enrich the children's imagination. Introducing children to fantastic works is very important in terms of education especially from the third grade of primary school. Besides, fantastic children's literature has become one of the most-read genres in the world, when the adventurous and fantasy genres came into prominence. A fantastic genre is an important tool for the children's imagination to develop and enrich themselves, as well as to express themselves. It also develops the children's perspective by presenting proposals to find solutions by experiencing the vivid questions of life, which they define as a problem, through images in the surrealistic plane. With this mental awareness, it allows children to experience looking at events from different perspectives, and to find solutions with creative tools to the process of self-discovery, which is basically called life. In some way, it graces the events that will realize with imaginary elements, which is the most transparent image they can be and provides mental openings regarding different dimensions of existence.

Christine Nöstlinger is one of the worldwide known authors who have produced many works in the field of children and juvenile literature. This research aims to determine the fantastic elements in Christine Nöstlinger's children's work in the form of a fairy-tale story called "The Boy with Flame Hair" and to examine the contribution of these elements to child development.

2. Method

Of the qualitative research methods, the document analysis method was used to conduct this study. This process includes finding resources, reading them, taking notes and evaluating those resources for a specific purpose and can be used for two different purposes as general screening and content analysis. In this context, Christine Nöstlinger's work "The Boy with Flame Hair" was used as a document and the research was conducted on this work.

The data obtained in the research were analyzed through descriptive analysis. In this analysis, the data are presented under predetermined themes with a descriptive approach and detailed processing. The fantastic elements in the children's work included in the research were classified and presented with the support of the literature from the beginning of the work. In addition, the dream-reality relationship is designed as a cyclic relationship in the fictionalization of the fantastic elements in the work.

3. Findings, Discussion and Results

Fantastic elements identified in the book are as follows; Frida's ability to ignite and extinguish her hair with the mantras she uses, her aunt Anna's having the same feature, their both flying in the air, her hair's turning into wings, the mysterious red book, the cat's talking ability, and the words' encryption. The author has also cracked the door to creative reading, which is one of the modern methods by leaving gaps between texts. Since imagination is most effectively

used in creative reading, the reader is allowed to reproduce the text by recreating the gaps in the text in her/his own imagination. In the work, it is contributed to the development of children's intuition by directing the reader to ask for something out of ordinary with the proposal about why children do not want red hair. Nöstlinger contributed to the development of imagination and benefited from the connotations in terms of verbal elements by removing words from their contexts through coding words in various points in the work. In the story, the ultrahuman powers have been presented in a style that will arouse interest in the reader, together with the element of imagination, a connection has been established between reality and imagination, and how human life has changed owing to a book. Thus, the author conveys that the power of fantastic reality will only be revealed by the power of knowledge and realizes the sublimity of knowledge in the children's world with a skilful style through implicating and by going beyond didactics. Covering up the fantastic reality of Frida and her aunt's flying is presented as criticism towards society's inability to accept differences while highlighting the communication based on intrafamilial love. In the work, fantastic elements have been tried to be formed without breaking their connections with reality between dream and reality, and the reader has been guided to intuitive thinking with the unlimited possibilities of imagination. The fantastic elements in the work were adapted to the real world through the red magic book, and this difference of Frida, who was mocked for her red hair, turned into power.

Baki, Y. (2021). Alev Saçlı Çocuk adlı yapıtın fantastik unsurlar açısından incelenmesi. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 4 (2), 220-240.